

Časopis studentů Katedry sociální patologie a sociologie
Univerzity Hradec Králové

2. číslo | 20
BŘEZEN | 13

EVENTUS PRO COLLEGIS

SLOVO ABSOLVENTA: DENISA GILÁNYI

INTERVIEW: PhDr. VÁCLAV BĚLÍK, Ph.D.

Drahé kolegyně, drazí kolegové,

na Vaše obrazovky, displeje či do Vašich rukou se právě dostalo druhé číslo časopisu naší katedry. Dalo by se říci, že současná podoba časopisu je stále ještě v plenkách a jeho historie teprve začíná.

Co se týče náplně časopisu, prošli jsme četné množství návrhů a pokusili jsme se v tomto čísle některými nápady inspirovat. Ostatní čekají na další vydání. Přišli jsme na to, že se ve spoustě studentů skrývá básnický talent, a umělecké okénko se tedy musí stát nedílnou součástí našeho patologického díla. Z počtu básní, které máme, bychom mohli hravě vytvořit básnickou sbírku nebo speciál do některého z dalších čísel. Přestože se časopisu snažíme dát pevnou strukturu ve formě trvalých rubrik, zjistili jsme, že možnosti jeho obsahu jsou velice pestré a jeho následující podoba leží především ve vašich rukou. Jsme plně otevřeni vašim otázkám, návrhům a připomínkám, týkajícím se obsahu časopisu i jeho designového uspořádání. Koneckonců toto periodikum vzniká jen pro Vás, čtenáře.

Proto se na nás můžete obrátit na mailové adrese: eventusprocollegis@gmail.com. Rád bych Vás také vyzval ke spolupráci a spolutvorbě časopisu. Spousta z Vás má jistě plnou hlavu myšlenek, které stojí za to sdílet se svými kolegy. Na závěr bych chtěl moc poděkovat všem, kteří se na tvorbě tohoto čísla neúnavně podíleli a pracovali na tom, aby vyšlo včas.

Příjemné čtení!

Jakub

Obsah

Interview: PhDr. Václav Bělík, Ph.D.	4
Slovo absolventa: Denisa Gilányi	7
Kam za praxí: o.s. Laxus	8
Patologie všedního dne: Chybíš mi, táto...	9
Adopce na dálku: Dopis z Indie	10
Co je antropologie?	11
Slovníček pojmů: fobie	12
Nehodni obdivu: Marie Fikáčková	14
Zpráva z odborného kurzu:	
Trestní odpovědnost v pedagogické praxi	16
Přednáška MUDr. Nešpora	17
Doteky Múzy	19
Plánované akce	21

Interview

TEXT : LENKA ANTALÍKOVÁ

René Descartes řekl, že čtení všech dobrých knih je jako rozhovor s nejvzácnějšími lidmi minulých staletí. My bychom Vám rádi v každém čísle přinesli rozhovor s akademickým pracovníkem. Dovolte nám přiblížit život a myšlenky kantorů, kteří nás provází na naší cestě vzděláváním.

PhDr. Václav Bělík, Ph.D., vedoucí Katedry sociální patologie a sociologie

Kde začala a jak pokračovala vaše kariérní dráha? Vždycky jste chtěl učit?

Moje pedagogická dráha pravděpodobně má své kořeny už v dětství. Oba rodiče byli učitelé (tatínek ředitel základní školy a maminka zástupkyně na gymnáziu), pořád studovali, schůzovali, organizovali nejrůznější akce. Od dětství jsem si nedokázal představit dělat jinou než pedagogickou profesi. O to víc mě v tomto postoji utvrdily dvě významné pedagogické osobnosti. První z nich byl profesor Kovářiček, se kterým jsem se setkal při bakalářském i magisterském studiu, a ten řekl větu, která změnila můj život: „Ty jsi docela šikovný chlapec, ty budeš dělat editora Studentské sociálie. Bude se ti to hodit, až půjdeš do doktorského studia.“ On a profesor Kraus, který mne mnohokrát při studiu podpořil, mě nadchli pro akademickou dráhu. Stejně jako oni pracovali s námi, tak se teď snažíme zase my (myslím tím nás, členy Katedry sociální patologie a sociologie) vtáhnout studenty do děje akademického prostředí.

Studoval jste na třech různých pedagogických fakultách (Hradec Králové, Olomouc, Praha) dají se srovnat?

No, nejhezčí je to v Hradci :) Ale teď vážně. Každá z fakult na mě působila trochu jinak. V Hradci jsem většinu svých vystudovaných oborů studoval prezenčně, takže s naší fakultou mám nejužší, takřka citový vztah. Vnímám ji jako velmi dobrou značku, jako školu, ze které odcházejí špičkově připravení absolventi. Studium na Pedagogických fakultách v Olomouci a Praze bylo velmi náročné, především časově, ale i na množství požadavků, které jsme my, studenti, museli plnit.

Jaký máte pocit z nového postu vedoucího katedry?

Je to hodně práce. Dělá mi radost, že se na kolektiv kolegů mohu spolehnout při plnění všech náročných úkolů, které realizujeme.

Jaké jsou vize katedry?

Nacházíme se ve velmi komplikované době, nikdo neví, jak bude vypadat novela vysokoškolské-

ho zákona. Za příznivé situace, která v tuto chvíli není, bych byl rád, abychom měli navazující magisterské studium, rozvíjeli spolupráci s praxí, další vzdělávání, aby se kolegům dařila kvalitní publikační činnost. Také je nutné zmínit perspektivu kvalifikačního růstu členů katedry. Máme šest nadějných kolegů, kteří by rádi v dohledné době zahájili habilitační řízení a jednu adeptku na řízení profesorské.

Představíte nám trochu blíž Vaši neziskovku? (Fit for you, pozn. autorky)

Nápad na založení občanského sdružení vznikl na škole, v průběhu magisterského studia jsme měli předmět týkající se managementu. Přišla tak myšlenka založení občanského sdružení jakožto sportovní přípravy talentovaných dětí. Netušili jsme na počátku našeho působení, že se takto rozrosteme (máme asi 500 členů v mladém až důchodovém věku). Je to moje „dítě“, které mi dělá radost. Mnohokrát, když jsem uvažoval, zda má smysl dělat činnosti neziskově, občansky angažovaně, pro lidi ve svém regionu, tak jsem si vzpomněl na slib absolventa studií na pedagogické fakultě. Absolvent slibuje a přísahá, že bude v životě naplňovat myšlenky oboru, který vystudoval, bude se mu usilovně věnovat, jak na akademické půdě tak i mimo ni.

Učil jste na základní škole tělocvik. Jaký je Váš vztah ke sportu?

Baví mě skoro všechny sporty. Nikdy jsem nedělal sporty, které by byly estetické, do té doby, než jsem potkal svou manželku. Dlouho jsem hrál basketbal, rád plavu, běžkařím, mám licenci jako lektor jumpingu. Udělal jsem si radost, koupil jsem si v létě nové kolo. Z pocitu sounáležitosti se ženou a synem lyžuji na sjezdovkách.

Učil jste také zeměpis, co třeba hlavní město Madagaskaru? (podpásovka autorky :)

Antananarivo (nenahraně správná odpověď, pozn. autorky)

Jak dokážete skloubit rodinu a práci? (manželka a syn, pozn. autorky)

V našem případě to jde poměrně dobře, chce to dobrou práci a dobrou rodinu. Jestliže Vás práce baví a naplňuje, je smysluplná, tvořivá, zábavná a v rodině si partneři vyjdou vstříc, pomůžou si, tak nástrahy života lze překonávat snadněji.

Máte recept na to jak nevyhořet?

Mohu Vám na otázku odpovědět pomocí literatury, pravděpodobně však chcete znát můj postoj k životu. Člověk se musí dobře najíst, sportovat, pěstovat si dobrou náladu. Samozřejmě je hodně číst. Snažím se žít pozitivně a působit tak i na lidi kolem. Často se člověk dostane do životních situací, které tak řešit nejdou, ale když pozitivně působíme na prostředí kolem nás, tak se nám to vrací. :)

Jaká je Vaše představa ideální dovolené?

Jako ideál vidím vysoce organizovanou dovolenou. Celý rok na někoho působím a snažím se plnit pracovní cíle, tak naopak o dovolené jsem rád, když se role obrátí. Vyhovují mi tak dovolené typu „Anděl na horách“, vysoká míra organizace (jasný časový plán snídaně - oběd - program - večere). Baví mě, když je dovolená u moře, ale ne jen u moře ležet. Jako učitel na základní škole jsem vždy dětem říkal: „Když pojedete s rodiči do Chorvatska, tak se zastavte u jezera Bled, které je nejkrás-

nější v Evropě, procestujte Plitvická jezera, kde bojoval za práva Indiánů Vinetou, a na poslední dva dny dovolte rodičům si lehnout k moři.“. Pak si myslím, že dovolená má ten správný efekt.

Máte raději zimu nebo léto?

Obecně mám raději léto, ale zima na horách, když svítí sluníčko, kolem je spousta sněhu, je také moc hezká.

Oblíbený film?

Hrabě Monte Christo.

Jaké máte oblíbené jídlo?

Mám rád školní jídelny a jejich pojetí některých jídel. Například rajská omáčka, buchtičky se šodó, bramboráky, koprová omáčka a další jídla jsou nezaměnitelné.

Oblíbené pití?

Bylinkové čaje, třeba šalvěj, máta, jasmín a další, dále pak nápoje z ovoce a medu ve všech jeho podobách. Nikdy jsem nevypil ani hrníček kávy.

Ideální dárek pro Vás pod Vánoční stromeček?

Mám rád Vánoce, ale nepřipadá mi, že Vánoce jsou veselé svátky, soucítím s těmi, kdo je neprožívají radostně. Mám rád, když se sejdeme, je nás hodně a svátky prožíváme společně s rodinou. Z dáreků vždy asi nejvíce ocením knihy.

Co je podle Vás krizí dnešní společnosti? (dotaz Dr. Kučírka)

Václav Bělohradský říká, že jedním z největších problémů dnešní společnosti je skutečnost, že zlo neztrestá. Lidé málo čtou a to je ten problém. Hospodářské a politické a další krize, jsou mimo jiné z nevědomosti. Slova, která lidé říkají, jako by neměla žádnou hodnotu. Člověk si může ve společnosti říkat, co chce, a nikdo jej v podstatě neposlouchá. Nic těmi slovy nezmění, nic se mu za ně nestane, nikdo ho nepochválí, neztrestá.

Máte nějaký sen, nesplněné přání?

Já si jich zatím většinu plním. Velkým snem bylo mít syna a máme Toníčka. Mám spoustu přání, která jsou splnitelná, nechci letět do kosmu, objet svět kolem dokola na zaoceánské lodi. Mým přáním je, aby se na naše obory hlásili jenom ti nejlépe vědomostmi a osobními predispozicemi vybavení uchazeči, aby studenti našich oborů měli o studium zájem a věnovali se mu s maximálním úsilím, a aby všichni naši studenti a absolventi hýčkali značku Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové a Katedra sociální patologie a sociologie jako symbol kvality, úspěchu a spolupráce.

Motto na závěr?

Čím hůře ve společnosti, tím lépe pro naše obory.

Slovo absolventa

Do bakalářského studijního programu Specializace v pedagogice, obor sociální patologie a prevence jsem nastupovala v září roku 2002. Stejně jako předchozí přispěvatelka Tereza Raszková i já jsem měla tu čest být v prvním „pokusném“ ročníku denního studia.

Rodina i všichni spolužáci ze střední školy mi často kladli záludnou otázku „Proč právě tenhle obor, jak se pak chceš uplatnit v praxi?“ Já jsem ale od začátku byla přesvědčená, že právě sociální patologie a prevence je mým „osudovým oborem“. S odstupem více než deseti let musím říct, že jsem se nemýlila.

Během studia jsem potkala mnoho zajímavých vyučujících a z některých studijních předmětů čerpám své poznatky dodnes, např. z psychologie, základů psychiatrie, pedagogiky volného času, sociální pedagogiky a samozřejmě nemohu opomenout sociální patologii a trestní právo.

Ve druhém ročníku jsem se díky „náboru“ pracovníků občanského sdružení Semiramis přímo ve výuce na UHK stala lektorkou programu dlouhodobé primární prevence a ve třetím ročníku jsem pro stejnou organizaci začala pracovat jako terénní sociální pracovník s uživateli drog. Již během studia jsem tak měla příležitost skloubit teoretické znalosti s praxí. Nezastírám, že to bylo období náročné a zvládat zaměstnání a denní studium mě stálo mnoho sil, ale nikdy jsem nelitovala.

Přesto jsem podvědomě tíhla k jiné cílové skupině, než jsou uživatelé drog, a to k lidem, zasaženým trestnou činností (tedy k pachatelům a jejich obětem). I proto jsem si ve druhém ročníku jako téma své bakalářské práce zvolila Trestnou činnost mládeže se zaměřením na okres Kolín. Toto téma mě naprosto pohltilo i v následujících letech. V době studia navazujícího

magisterského oboru Sociální pedagogika jsem stále pracovala jako streetworker, už tehdy jsem se ale hodně věnovala trestně právnímu poradenství uživatelům drog.

V roce 2008 jsem po absolvování výběrového řízení nastoupila na středisko Probační a mediační služby v Pardubicích jako probační úředník, kde se mou specializací stali mladiství pachatelé trestné činnosti. O více než rok později jsem se shodou šťastných náhod přesunula na středisko Probační a mediační služby v Hradci Králové, které od ledna 2009 vedu. Od té doby se kromě manažerských činností věnuji především práci s dospělými pachateli trestné činnosti v přípravném řízení a práci s oběti trestných činů; zprostředkovávám mediace mezi obětí a pachatelem. Tato činnost je sice psychicky náročná, ale zároveň velmi různorodá a stále mě baví a uspokojuje. Přesto se snažím dál vzdělávat a rozvíjet – mimo jiné i působením v různých projektech.

Rodina i bývalí spolužáci mé nadšení pro práci vidí a už mi nepokládají otázku uvedenou v úvodu – své uplatnění jsem totiž našla.

Co říci na závěr? Studijní obor, který jste si vybrali, je opravdu pestrý a je jen na vás, kterým směrem se vydáte. Pokud již máte svou vysněnou práci, nevzdávejte se svého snu. Pokud ještě nemáte jasnou představu, můžete ji získat právě během studia či při tvorbě bakalářské práce. Věřím, že vás studium na Katedře sociální patologie a sociologie baví (vidím to u studentů, kteří chodí na středisko PMS na stáž) a doufám, že pokud se rozhodnete pracovat v oboru, bude vás práce naplňovat stejně jako mě a na svá studia budete v dobrém vzpomínat.

Denisa Gilányi

Vedoucí střediska PMS ČR v Hradci Králové

Já jsem ale od začátku byla přesvědčená, že právě sociální patologie a prevence je mým „osudovým oborem“.

o. s. Laxus

TEXT : MARTINA WETTEROVÁ

Občanské sdružení Laxus je k-centrum, jehož posláním je minimalizace rizik spojených s užíváním drog. Cílem pracovníků k-centra není přesvědčit klienty, aby přestali užívat drogy, ale ochránit nás, obyčejné lidi, od nebezpečí, které představují například volně pohozené injekční stříkačky či přenosné choroby, kterými uživatelé drog často trpí. Co může Laxus svým klientům nabídnout? Jedná se nejčastěji o výměnu jehel, poradenství a možnost dát si za symbolický poplatek i polévku nebo se vysprchovat.

V k-centru panují přísná pravidla. Klient se v budově nesmí zdržovat déle než hodinu, nesmí se chovat agresivně či plánovat trestnou činnost. Samozřejmě užívání drog, včetně alkoholu a cigaret, je tam zakázáno. Dobrovolnictví v Laxusu zatím není možné, ale na praxi tam může jít kdokoli. Možná někoho při prohlížení jejich webových stránek odradí a nemile překvapí poplatek, který činí 300 Kč za jeden den, ale mohu Vás ujistit, že studentů UHK se netýká.

Pokud byste se rozhodli tam zajít třeba na praxi, stačí vystoupit na zastávce Průmyslová, a poté složitou cestou mezi paneláky. Když jsem tam přišla, dočkala jsem se milého přivítání. V k-centru pracují čtyři mladí lidé, na kterých je vidět, že je práce baví. A co tam vlastně takový stážista dělá? Musí se seznámit s chodem organizace a dodržovat přísné pravidlo mlčenlivosti o klientech. V písemné evidenci této organizace nenajdete jména a příjmení, ale pouze čísla, která je nahrazují. Součástí praxe je i poslouchání

hovorů zaměstnanců s klientelou a samotné zapojení se do hovoru, který v některých případech nebývá snadný. Jsou klienti, kteří jsou agresivní a nedůvěřiví k cizím lidem. Za jeden den přijde průměrně do k-centra 15 uživatelů návykových látek. Setkáte se většinou s mužem, kterému je kolem 30 let, nemá stálý domov ani práci a bere pervitin. Zaujalo mě, že druhá nejužívanější droga je látka, kterou předepisují lékaři, a je tedy legální. Můžete pozorovat pokroky, které klienti pomalu dělají. Někdy se jich ovšem nedočkáte. Zaměstnanci Laxusu se často setkávají s rezignací, nezajmem či agresivitou. Před očima se jim odehrávají jak šťastné příběhy, tak i ty smutné. Zajímalo mě také, jaké jsou požadavky na stálého zaměstnance. Polovina zaměstnanců má vystudovaný obor sociální patologie a prevence a velkou výhodou je kurz krizové intervence, který ovšem není povinný.

Návštěva v o. s. Laxus pro mě byla velmi zajímavá a praxi zde mohu jen doporučit. Rozhodně to nebyla ztráta času a doufám, že jednou naše společnost náležitě ocení práci lidí, kteří jí prokazují velkou službu.

LAXUS

Chybíš mi, táto...

TEXT : IVETA KUBAŠTOVÁ

Často se zabýváme patologickými faktory z hlediska jejich definic, odborného pojetí, ale i psychologie jedinců, kteří vykazují patologické jednání. Jaký je však pohled z druhého břehu – pohled lidí, kteří trpí chováním druhých? Známe možné příčiny sebevražedného jednání; odhadneme psychický stav lidí, kteří si sáhnou na život. Jak je to ale s rodinnými příslušníky a přáteli sebevrahů?

Lada je jednadvacetiletá studentka vysoké školy. Její otec se rozhodl dobrovolně odejít ze světa, když bylo Ladě deset let. Kromě ní měl její otec ještě dvě děti z prvního manželství. Podle Lady byl otec submisivní, psychicky nevyrovnaný introvert. Její matka se rozhodla s otcem po dvanácti letech vztahu rozjet, což psychicky neunesl a sáhl po zbrani.

„Ten den tátu všichni hledali – máma, děda, přátelé a známí. Byla jsem doma sama a sama jsem si přiznávala, že je konec,“ vzpomíná na své tehdejší pocity Lada. Když po hodinách čekání přišli všichni s pláčem domů, zhrotil se jí celý svět. I poslední plamínek naděje zhasl. První dny poté byly naplněny vzpomínkami, výčitkami a sebeobviňováním. „Proč musel odejít zrovna teď? Copak mu na mně nezáleželo? Co jsem udělala špatně?“

Lada začala spolu s matkou navštěvovat psychiatra a psychologa. Brala léky, o kterých ani nevěděla, na co vlastně byly. Ve svém věku tomu příliš nerozuměla. Docházení k psychologovi podle ní nemělo vůbec žádný efekt. „Byl takový odměřený a trochu slizký. Při každé návštěvě jsem si musela lehnout na zem, on zamknul dveře a začal mi vyprávět něco o tom, jak ležím na pláži. Mělo mě to uklidnit, ale spíše jsem měla pocit, že mě zhypnotizuje a znásilní,“ dodává. V té době si potřebovala spíše s někým povídat o tom, co se stalo. Psycholog jí však tuto možnost neposkytl a v rodině se o tom všichni bojí mluvit dodnes.

Ani ve škole to Lada neměla jednoduše. Nikdy nepatřila mezi ty uznávané; byla neprůbojná a plachá. Dětská škodolibost se na ní podepisovala velmi často. Vše se ale dalo snést až do chvíle, kdy zemřel její otec a ona se musela do školy vrátit. Lada vzpomíná: „Když jsem šla poprvé po tátově smrti zase do školy, spolužáci se mi smáli, že mi zemřel otec. Něco tak krutého jsem nečekala, zvláště ne od dětí.“

Když se Lady, tehdy ještě holčičky, nějaké dítě zeptalo, co dělají

rodiče, obvykle následovaly nepřijemné otázky: „A jak zemřel? A čím se zabil?“ Lada se tehdy naučila o své minulosti raději mlčet. Jen málo lidí z jejího okolí zná její tajemství.

Ačkoli od této události uplynulo již jedenáct let, rána se stále plně nezacelila. „Naučila jsem se s tím žít, ale bývají chvíle, kdy ho potřebuji a nikdo jeho místo zastoupit nemůže. Chyběl při oslavě mých úspěchů, při předávání maturitního vysvědčení. Na maturitním plese jsem první tanec, který byl zadán pro rodiče, neprotančila, ale probrečela. Bude mi chybět jako doprovod k oltáři; nebude při narození mých dětí...“

Naučila jsme se s tím žít, ale bývají chvíle, kdy ho potřebuji a nikdo jeho místo zastoupit nemůže.

I přes všechny nástrahy, které jí život přichystal, žije teď Lada pokojný vyrovnaný život, studuje vysokou školu a jde si za svými cíli. Snaží se všechny ve svém okolí podporovat a pomáhat jim v nesnázích, aby se nikdy neuchýlili k řešení, které zvolil její otec. Řešit problémy sebevraždou je krátkozraké a pro okolí velmi bolestné řešení.

Dopis z Indie

Translated letter of Preetam Kalghatgi (No. 2528)

My Dear Sponsor,

Loving regards to you, I am your sponsor child Preetam hope this letter finds you in pink of health. We all are fine here. Along with my family members my hearty wishes to you for this Christmas season and wish you a Very Happy New Year.

I am studying in 2nd standard. I am studying well here under teacher's guidance and I had participated in all the activities and programmes held in the school. I thank you from the bottom of my heart for sponsoring me. I am grateful to you for all the necessary things you gave which I need for education. My family members have conveyed their kind regards to you. We pray for you. Once again wish you all a Merry Christmas and a Bright New Year-2013.

With lots of love and regards.

Your loving child,
Preetam Kalghatgi.

ನನ್ನ ಪ್ರೀತಿಯ ಜೊನ್ನೆಲೆ ಪಾಠಕರೇ 2528
ನಿಮ್ಮ ಪ್ರೀತಿಯ ಆಗವಾಡಿ ಪ್ರೀತಿಯ. ಕೆಲವೇಕೆ. ಮಾದೇಲ
ನಮಸ್ಕಾರಗಳೂ ನಾನು ಇಷ್ಟು ಅಭ್ಯಾಸಿಗಳೆನಿ ನಿಮ್ಮ ನೆನಪು ಅಲ್ಲ
ಅಭ್ಯಾಸಿಗಳೆಂದಿಂ ಭಾವಿಸುತ್ತೇನೆ. ನಿಮ್ಮ ನೆನಪು ಕೊಳ್ಳಿ
ಪ್ರೀತಿಯ ಇವುಗಳನ್ನು ಕೊಳ್ಳುವೆನು ದಿನವಾದಿಗಿಂತ

ročník	vybraná částka
K-PPB a K-SKNS, 1. ročník	1 511,-Kč
P-PPB, 1. ročník	745,-Kč
K-PPB, K-SKNS, P-PPB, 2. ročník	1 433,-Kč
K-BPP, K-BSKNS, 3. ročník	1 633,-Kč
P-BPP, 3. ročník	877,-Kč
Celkem vybráno:	6 199,-Kč

ನಾನು ನಿಮ್ಮ ಆಭಿಮಾನಿ ನಾನು ನಿಮ್ಮ ಆಭಿಮಾನಿ
ನಾನು ಅಭ್ಯಾಸಿಗಳೆಂದಿಂ ನಾನು ಅಭ್ಯಾಸಿಗಳೆಂದಿಂ
ದಿನವಾದಿಗಿಂತ ದಿನವಾದಿಗಿಂತ

ನಿಮ್ಮ ಪ್ರೀತಿಯ ಜೊನ್ನೆಲೆ

Co je antropologie?

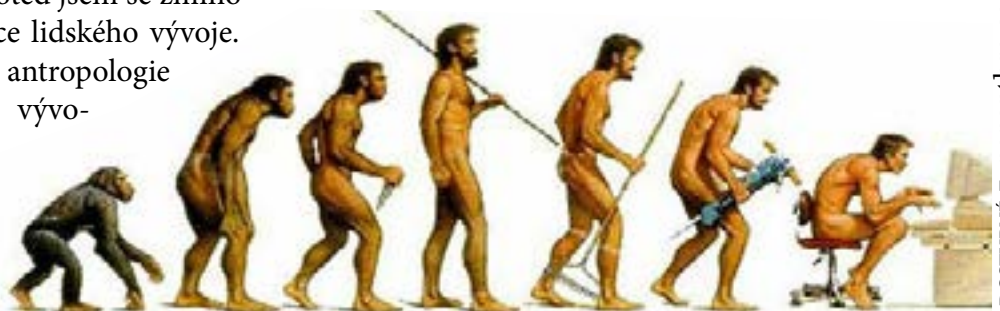
TEXT: JAKUB LOKAJ

Nedávno se mě kamarád matematik v souvislosti s mými zkouškami zeptal: „Co je to antropologie?“ Jako správný „wikifil“ jsem na to šel etymologicky a odpověděl mu, že *anthrōpos* znamená řecky člověk a antropologie je tudíž věda o člověku. Následně jsem si ale uvědomil, že toto tvrzení samo o sobě nestačí. V současnosti existuje spousta vědních disciplín, jejichž středem zájmu je člověk. Má třeba andragogika něco společného s antropologií kromě toho, že si jsou tato slova až nemile podobná a ve druhém ročníku se nemůžete vyvarovat jejich neustálému zaměňování? Potom jsem si uvědomil, že k laickému pochopení tohoto vědního oboru stačí člověku jedno slovo: evoluce. Darwinovo pojetí evoluce zná každý. Většina lidí si ji trochu nepřesně interpretuje jako vývoj od opice k dnešnímu člověku. Evolucionismus, vědecké paradigma druhé poloviny 19. století, chápe vývojový proces jako postupné zdokonalování člověka, směřování od primitivního ke složitějšímu, od stejnorodého k různorodému a vyššímu stupni. Nutno ale dodat, že Darwin není první, kdo s takovýmto konceptem přichází. Už francouzský přírodovědec Jean-Baptiste Pierre Antoine de Monet, rytíř z Lamarcku, který významně přispěl ke vzniku slova biologie, se zamýšlí nad tím, že vlivem vnějšího prostředí dochází k neustálé evoluční proměně druhů. Tento vývoj nebyl zcela jistě dokončen a v budoucnu se naši potomci mohou těšit na další somatické změny např. vlivem globálního oteplování. Antropologie tedy zkoumá člověka, který se vyvíjí v rámci dané kultury a společnosti.

Zůstaňme u evolucionistického směru, kterému se v rámci antropologie překvapivě věnuje evolucionistická antropologie. Doteď jsem se zmiňoval pouze o biologické stránce lidského vývoje. Kromě té se evolucionistická antropologie zabývá především aspektem vývoje kulturního. Jedna z moderních definic kultury

amerického antropologa Ralpha Lintona říká, že: **„Kultura je konfigurace naučeného chování a jeho produktů, jež jsou předávány v čase a prostoru.“** V této definici jsou klíčová dvě slova: čas a prostor. Každá kultura má historický charakter a v průběhu času (lidských dějin) na různých místech planety dochází k jejímu postupnému rozvoji. V dnešní společensko-kulturní situaci těžko říci, jestli se jedná o rozvoj k dokonalosti, ale to vše se děje díky nebiologické adaptaci jedinců v rámci dané kultury. Některé kultury se vyvíjejí rychleji a jiné naopak pomaleji. Srovnáváním poznávaných kultur s kulturou evropskou dochází k tomu, že se vědci (Tylor, Morgan, Frazer) snaží vytvořit jakousi mapu vývoje lidské civilizace a vysvětlit, na základě čeho se kultura (lidské schopnosti a myšlení) proměňuje. Následně se shodují v tom, že všechny společnosti stejně jako člověk procházejí přirozeným kontinuálním procesem progresivního vývoje od nejjednodušší formy – lovci a sběrači – přes dejme tomu velké civilizace starověku, po civilizaci v dnešním slova smyslu.

Antropologie, ačkoliv třeba nejde po finanční stránce o příliš lukrativní obor, je vědou velice pestrou, plnou zajímavých etnografických a historických výzkumů, která člověka nemůže nebavit. Stačí si v knihovně sednout k Frazerově Zlaté ratolesti a listovat mezi nesčetně mnoha případy magických a náboženských rituálů. Určitě si brzy uvědomíte, že jde o produktivně a zábavně strávený čas při čekání na další seminář. Evolucionismus je ale jen jeden z několika antropologických směrů a zájmů. O dalších třeba příště.

Fobie

TEXT: BARBORA LEVAIOVÁ

FOTO: MARIE BRICHOVÁ

Pavouci, výšky, tma... Každý z nás trpí určitou úzkostí, strachem či nenávisí, určitou fobií. Fobii bychom tedy mohli definovat jako chorobný strach před někým, něčím nebo před určitou činností. Příčiny fobií vznikají především v dětství (nepříjemné zážitky, vzpomínky), s postupem času však většinou odezní. K dalším příčinám vzniku fobie patří psychické trauma, posttraumatická stresová porucha, psychická porucha osobnosti nebo nezájem rodičů o své děti. Existuje velké množství fobií; můžeme je rozdělit do několika typů – strach ze zvířat (např. arachnofobie = strach z pavouků), strach z lidí (např. sociální fobie = napětí ve společnosti jiných lidí), fobie situačního typu (např. klaustrofobie = strach z uzavřeného prostoru), fobie z přírodního prostředí (např. kometofobie = strach z komet)

Slovníček

ablutfobie - strach z mytí a koupání

achluofobie - strach ze tmy

afenfosmofobie - strach z doteků

agrafobie - strach ze sexuálního zneužívání

ailurofobie - strach z koček

akrofobie - strach z výšky

algofobie - strach z bolesti

altofobie - strach z výšek

anablefobie - strach z pohledu nahoru

aquafobie - strach z vody

arrhenfobie - strach z mužů

aviafobie – strach z létání

belonefobie - strach z jehly

bibliofobie - strach z knih

brontofobie - strach z hromu a blesku

coimetrofobie - strach ze hřbitovů

coulrofobie - strach z klaunů

cyberofobie - strach z počítačů

cynofobie - strach ze psů

demofobie - strach z lidí

dentofobie - strach ze zubů nebo zubařů

eisoptrofobie - strach ze zrcadel

eklesiofobie - strach z kostela

emetofobie - strach ze zvracení

entomofobie - strach z hmyzu

ergofobie - strach z práce

equinofobie - strach z koní

fasmofobie - strach z duchů

filemafobie - strach z líbání

filofobie - strach z lásky

gamofobie - strach ze sňatku

gefyrofobie - strach z mostů

genofobie - strach ze sexu

glossofobie - strach z mluvení na veřejnosti

hemofobie - strach z krve

herpetofobie - strach z plazů

hippopotomonstrosesquipedaliofobie - strach z dlouhých slov

chrematofobie - strach z peněz

koprofobie - strach z výkalů

leukofobie - strach z bílé barvy
melanofobie - strach z černé barvy
melofobie - strach z hudby
melissofobie - strach ze včel
motorfobie - strach z aut
musofobie - strach z myší
nekrofobie - strach z mrtvol
nosokomefobie - strach z nemocnic
nyktofobie - strach z noci
ombrofobie - strach z deště
oneirofobie - strach ze snů
ophidiofobie - strach z hadů
papyrofobie - strach z papíru
panofobie - strach ze všeho
pantofobie - strach z utrpení a nemoci

paraskavedekatriafobie - strach z pátku 13.
placofobie - strach z náhrobků
pyrofobie - strach z ohně
rupofobie - strach ze špíny
scelerofobie - strach ze zlodějů
sciofobie - strach ze stínů
selachofobie - strach ze žraloků
siderodromofobie - strach z vlaků
skoliofobie - strach ze školy
tafefobie - strach před pohřbením zaživa
tanatofobie - strach ze smrti
tomofobie - strach z operace
trichofobie - strach z vlasů
trypanofobie - strach z injekcí
xenofobie - strach ze všeho cizího, z cizinců

Nehodni obdivu

TEXT: PETR KURÁŇ

Pro psaní úvodních slov jsou zde povolanější, přesto jsem pocítil potřebu obhájit si právě tuto rubriku, kterou jsem se s pomocí kolegyně Ivety rozhodl pojmenovat NEHODNI OBDIVU. Jako studenta sociální patologie mne velice zajímají ty nejbrutálnější trestné činy. Pochopitelně pouze teoreticky a nerad bych, aby to bylo vykládáno jako nějaké lehkomyšlné nadšení ze zločinu. Občas bych si ale přál dostat se do hlavy někoho takového, abych alespoň částečně pochopil, proč se najdou lidé, kteří tak moc ubližují. Vzhledem k tomu, že je mezi studenty naší katedry jistě více lidí, kteří se o podobné věci zajímají, rozhodl jsem se, že se s nimi v každém čísle tohoto časopisu podělím o jeden případ vraha či vražedkyně z historie Československa, resp. České republiky.

POPIS PACHATELKY

Marie Fikáčková, rozená Schmidlová, se narodila 9. září 1936 v Sušici. V roce 1955 vystudovala tříletou střední zdravotnickou školu v Klatovech s výborným prospěchem. Měla velice pěkný posudek, který hovořil o jejím vzorném chování a předpokladech pro výkon povolání dětské sestry. Hned po škole nastoupila do nemocnice (tehdy Ústavu národního zdraví) v Sušici. O dva roky později byla přeřazena na novorozenecké oddělení. Začátkem března 1960 se měla stát vrchní sestrou na tamější pediatrii.

TRESTNÝ SKUTEK

23. února 1960 promáčkla hlavičku a zlomila obě ručičky dvacet hodin staré holčičce. Ještě téhož dne promáčkla hlavičku dalšímu, tentokrát pětitydennímu děvčátku. Dodatečně byla po její výpovědi prokázána zranění u dalších dvou novorozenců dětí, k nimž došlo během její služby. Tito dva další novorozenci naštěstí nezemřeli.

TREST

6. října 1960 byla odsouzena k trestu smrti. Po odmítnutí jejích dvou žádostí o milost byl trest vykonán.

FAKTA I SPEKULACE

O tomto děsivém činu se několik desetiletí veřejně prakticky nemluvilo. Málem se na něj zcela zapomnělo. Zájem médií i odborné veřejnosti se k němu obrátil v souvislosti s činem heparinového vraha Petra Zelenky. Největší zásluhu na tom má novinář a spisovatel Stanislav Motl.

Asi nejzáhadnější částí případu byl motiv. V tomto směru totiž Marie Fikáčková svou výpověď opakovaně měnila. Jednou jako důvod spáchání činu uvedla, že se jednalo o pomstu, protože dědeček jedné z obětí byl Čech, který dělal po válce správce domu, ve kterém rodina Schmidlových - rodina sudetských Němců - bydlela. Toto se však neprokázalo, protože nějakou dobu předtím se Marie Fikáčková starala o jiné vnuče tohoto bývalého správce jejich domu, a dítěti

nic zlého neprovedla. Jako další motiv se podle jedné z jejích výpovědí uvádí pláč dětí, který ji podle jejích slov rozčiloval, ovšem to mohl být spíše faktor, na základě kterého si vybírala konkrétní oběti, nikoli hlavní důvod vraždy. Marie Fikáčková sama se svým manželem děti neměla. V úvahu tedy přicházela nenaplněná touha po vlastním potomkovi. Nesnažila by se ale v takovém případě spíše si nějaké dítě přivlastnit namísto toho, aby jej zavraždila? Navíc její výpověď se shodovala s výpovědí jejího manžela o dohodě, že dítě zatím ještě nechťejí. Doma se Marie především v dětství potýkala s neshodami se svým otcem a stěžovala si na tyranizování ze strany postiženého bratra. Vůči své matce se chovala hrubě a jednou jí prý i vyhrožovala smrtí. Bylo důvodem nějaké psychické onemocnění? Tehdejší psychologové a psychiatři u vražedkyně konstatovali sklony k depresím, hysterii a výbuchům vzteku. Sama přiznala, že se těchto útoků vůči plačícím dětem dopouštěla vždy v období před vlastní menstruací a během ní. Znalci ji však označili jako příčetnou, schopnou nést veškeré důsledky svých činů.

Během výpovědi přišla Marie Fikáčková s šokujícím doznáním, že během svého tříletého působení na novorozeneckém oddělení zabila dalších asi deset dětí. V tomto bodě se i „zaručeně ověřené informace“ rozcházejí. Podle některých totiž pachatelka sdělila, že tyto děti již její útoky přežily, podle jiných naopak následkem těchto výpadů z její strany rovněž zemřely. Nezodpovědné chování lékařů, kteří dostatečně nezjišťovali pravé příčiny úmrtí dítek, ji prý jen utvrzovalo v jejím konání.

Docentka Ludmila Čírtková se na její adresu prostřednictvím pořadu *Stopy, fakta, tajemství* České televize vyjádřila takto: „Lze ji charakterizovat jako sériovou vražedkyni, možná s dodatkem zvláště morálně zpustlé. Ta mluva, kterou používá například při výsleších, je pro sériové vrahy úplně typická. Teď mám na mysli třeba její konstatování: „Řekla jsem si, že se musím zbavit nějakého dítěte,“ či další konstatování: „Zabila jsem deset dětí, ale možná i víc, jejich jména si nepamatuji.“ To jsou typické výroky, se kterými se setkáváme a které svědčí o naprosté lhostejnosti a netečnosti ve vztahu k obětem. Oběti jim ani nestojí za to, aby si zapamatovali jejich jména.“

Po městě Sušice se dodnes vypráví o způsobu, jakým Marie Fikáčková ubližovala dětem. Mluví se například o tom, že jim vpichovala do hlavy špendlíky. V některých případech údajně byly skutečně nalezeny na hlavičkách živých dětí stopy

po vpichu jehlou. Některé z takto poškozených obětí žijí dodnes s postižením. Na internetu se nachází k osobě Marie Fikáčkové vyjádření ze září 2008 od jisté ženy, která píše: „Zabila mi brášku. Narodil se v roce 1958. Přežíval dva roky. Největší utrpení to bylo pro mou maminku, která se musela o těžce postiženého syna starat ve dne v noci. Jezdili po nemocnicích a nikde nemohli pomoci. Po dvou letech utrpení všech zemřel. A to ještě nedávno otiskli fotku brášky v novinách a napsali pod ni, že měl malý Vašík štěstí, že přežil. Jaké to bylo štěstí a pro koho?“

O Marii Fikáčkové se mluví jako o nejmasovější české vražedkyni.

Zpráva z TEXT: KLÁRA MEJSNAROVÁ odborného kurzu

Dne 21. ledna 2013 proběhl v Objektu společné výuky (budova A) odborný kurz s názvem Trestní odpovědnost v pedagogické praxi. Kurz byl garantován kabinetem školní prevence Katedry sociální patologie a sociologie a jeho účastníci měli možnost vyslechnout poutavou přednášku JUDr. Miroslava Antla, předsedy Ústavněprávního výboru Senátu Parlamentu České republiky. Posluchači se seznámili s trestním zákoníkem a základy trestní odpovědnosti souvisejícími především se školním prostředím. JUDr. Antl promluvil o zákonu o rodině č. 94/1963 Sb., o zákonu o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a soudnictví ve věcech mládeže č. 218/2003 Sb. a pochopitelně i o těch trestných činech, kterých se mohou pedagogičtí pracovníci z povahy své profese dopustit. Za zajímavé a přínosné bych označila i informace o alternativních trestech (např. domácí vězení) a o vyšší četnosti jejich užívání v současnosti. Mimo studentů UHK byl na kurzu přítomen i hojný počet pedagogů, kteří závěrečnou diskusi okořenili zajímavými dotazy. Každý z účastníků si z kurzu odnesl osvědčení o absolvování.

Návyková rizika

prevence a krátká intervence

ve školním prostředí

TEXT: ALENA MUZIKANTOVÁ KLÁRA MEJSNAROVÁ

*MUDr. Karel Nešpor, CSc.
primář mužského oddělení závislostí
Psychiatrické léčebny
v Praze - Bohnicích*

Dne 4. března 2013 v 10.00 hodin proběhla v aule Objektu společné výuky UHK pro studenty, vyučující, zaměstnance univerzity a ostatní zájemce z řad široké veřejnosti přednáška s názvem **Návyková rizika: prevence a krátká intervence ve školním prostředí**. Přednášejícím nemohl být nikdo jiný než špičkový odborník v oblasti závislostí, a to MUDr. Karel Nešpor, CSc., primář mužského oddělení závislostí Psychiatrické léčebny v Praze – Bohnicích, autor více než 30 knih o problematice léčení návykových nemocí, józe a relaxaci, dále autor mnoha odborných článků publikovaných u nás i v zahraničí.

V úvodu přednášky byla zmíněna rizika, která vyplývají ze závislosti na alkoholu. Uvedl, že dle Světové zdravotnické organizace čtvrtinu všech úmrtí v evropském regionu tvoří úmrtí v důsledku požívání alkoholu u mužské populace ve věku 15-29 let a ve východní části Evropy má závislost na alkoholu na svědomí dokonce celou třetinu všech úmrtí.

Následovalo mírné odlehčení závažnosti situace v podobě několika zajímavých příběhů z učitelské a lékařské praxe pana doktora. Poté byly uvedeny cenné instrukce a rady, jak se zachovat vůči intoxikovanému či agresivnímu jedinci, přičemž velký důraz byl kladen na oblast neverbální složky komunikace. Dále se pan doktor zaměřil na problematiku vzniku závislosti na alkoholu u dětí a mladistvých, zejména na odlišnosti vzniku této závislosti oproti dospělým jedincům, později navázal na problematiku vzniku závislosti na alkoholu u rodičů dětí. Následovaly další informace o rizicích i jen nízkých dávek alkoholu při řízení motorového vozidla a také bylo poukázáno na alkohol jako na výrazný rizikový faktor možného úrazu hlavy s aplikací na oblast pedagogické praxe.

Přednáška pokračovala pro mnoho z nás neznámými informacemi o některých s alkoholem souvisejících kožních problémech. Dále byla problematika alkoholové závislosti zmíněna v kontextu domácího násilí a následovala fakta o míře úmrtnosti na intoxikaci alkoholem ve světě. Pan doktor také připojil řadu svých doporučení, která mají podpořit zdraví mozkové tkáně (např. nespecifická stimulace mozku, správné dýchání, trénování paměti, přiměřená a pravidelná výživa, tvorba tzv. mikropřestávek aj.).

Přednáška byla osvěžena příjemnou a netradiční praktickou ukázkou techniky správného dýchání. MUDr. Nešpor se dále zaměřil na problematiku kocoviny, na její příznaky a možná efektivní řešení.

Následně byla zmíněna některá další rizika alkoholu a jiných návykových látek (zejména drog) včetně projevů závislosti se zaměřením na craving. V průběhu přednášky byly také rozebrány základní odlišnosti závislosti na alkoholu u mužů a žen. Dále byla zmíněna fakta o počtu lidí v České republice bezprostředně trpících návykovými nemocemi včetně komparace údajů o spotřebě alkoholu v Československu a České republice u dospělých, a dále údaje o spotřebě alkoholu a jiných návykových látek u studentů a učňů ve věku 16 let. Tyto údaje byly získány ze studie ESPAD 2007.

Také byla ve stručnosti probrána problematika patologického hráčství a následoval obsáhlejší blok o prevenci návykových rizik ve školním prostředí, v rodině a obecně ve společnosti. Návazně bylo pojednáváno o některých účinných i neúčinných preventivních postupech. Do kategorie účinných preventivních postupů lze dle pana doktora Nešpora zařadit např. nácvik sociálních dovedností a nácvik sebeovlivnění. Z výčtu neúčinných preventivních postupů lze zmínit např. přednášky policistů, lékařů, besedy se závislými, protidrogové výstavy, koncerty, filmy, prosté informování, kladení důrazů na emoce, morálku nebo senzací, ignorování návykových rizik, nejasná a neprosazovaná pravidla, soustředění se na tvrdé drogy a ignorování rozšířenějších rizik působených alkoholem, tabákem, hazardem apod. V rámci efektivní prevence závislostí bylo poukázáno také na dva zásadní zahraniční preventivní programy - Life Skills Training Program a Northland Program.

Závěrem byly sděleny informace o postupu při krátké intervenci, příklady technik posilování motivace, problematika stresu u pedagogických pracovníků a některé druhy relaxačních technik. Přednáška byla zakončena velmi pozitivně, a to ukázkou jednoho z nejstarších druhů smíchu - příběhem o chytré rybě.

My, studenti, hodnotíme přednášku doktora Nešpora velmi pozitivně – zábavná forma a osobitý přístup si získaly naši pozornost a těšíme se na další podobná setkání.

Doteky Múzy

ROZBITÁ

LUCIE BRETTSCHEIDEROVÁ

Stěny odrážejí paprsky světla,
hraju s panenkou si v pokoji,
zahrada venku mi šeptla,
ať ničeho se nebojím.

Najednou zhaslo slunce
- pod tělem tvým plným stínu,
rozdrtil jsi mé ruce
a ponořil se do mého klínu.

Byla jsem tvá panenka,
však kdo si hraje, nezlobí,
když vykloubí si kolénka,
tak se prostě vyhodí.

Odlétaly kouzelné víly
v pohasínajícím plamínku.
Zmítám se v bolestné agónii,
proč jsi mě rozbil, tatínku?

OBĚTNÍ BERÁNEK

PETR KURÁŇ

Obětní beránek k áršku je veden,
kopýtko se mu chvějí strachem.
Důvodem toho, zákon je jeden,
co cítit je hlouposti pachem.

Beránek vleče se k obětní strži,
myšlenky hezké rozhodně nemá.
Jen kdyby promluvil, co jej tíží.
Nemůže. Pouze tvář je to němá.

POSLEDNÍ MYŠLENKY

IVETA KUBAŠTOVÁ

V kapse svírám revolver. Nebuď udivená. Víš, že mám zbraň. Vidělas ji. Točím poslepu koltem a čekám, až bubínek zapadne zpátky a cvakne.
Nechtěl jsem, aby to takhle dopadlo. Ale ty mě nutíš to tentokrát dotáhnout do konce. Ale proč? Proč to děláš? Copak jsme nebyli šťastni? Máme spolu dceru! Nechci, aby měla dva domovy.
Jestli někdo zničí rodinu, budeš to ty! Já neutíkám. Já ne...
Aspoň jsem nechtěl utíkat. Ale teď musím. Už to nevydržím. Už nevydržím tu bezmoc, kdy ty se stěhuješ a mně tím odchází celý svět.
Bubínek cvaknul. Vyndávám pistoli z kapsy. Mám tři náboje. Jako se počítají lístky kopretin. Mám, nemám, mám, nemám... Vzpomínáš tenkrát na louce?
Co teď na mě asi vyšlo? Už nemám sílu nad tím uvažovat. Přikládám hlaveň ke spánku...
Mačkám spoušť... MÁM – to je ta odpověď..!

FEMINISTICKÁ
LENKA ANTALÍKOVÁ

Narodila jsem se jako žena,
pro mateřství předurčena.

Starost a péče o děti
měly přijít v zápětí.

Já však už jako malá holčička,
pro hraní volila jsem autíčka.

Pilky, šroubováky, kladiva,
má emancipace začíná.

Ve školce s klukama se prát,
Ani nápad jednoho si brát!

Žádné sukně, šaty, halenky,
reformní já mám myšlenky!

A tak šel můj život aktivní,
dlouhou cestou feminní.

Nač vařit, žehlit, prát si sama,
pořídím si na to pána!

Přijde mi to značně k duhu,
doma mít vlastního sluhu.

Vztah bez lásky, je to podvod?
Záhý taky přišel rozvod.

Sedím tu po tmě, vypadly pojistky,
smutný to život osamělé feministky.

Plánované akce

5. 4. 2013 – odborný seminář/konference

FOTBALOVÉ FÓRUM: KOMUNIKACE S FANOUŠKY

závazné přihlášky do 31. 3. 2013

(další informace: josef.kasal@uhk.cz)

2. 5. 2013 – studentská konference

STUDENTSKÁ SOCIALIA: PŘÍSTUPY K PREVENCI RIZIKOVÉHO CHOVÁNÍ

učebna A6, od 13.15 hod.

odevzdání příspěvku do 8. 4. 2013

(další informace: vaclav.belik@uhk.cz; helena.malirova@uhk.cz)

Přednášky v rámci Pedagogických dnů (www.uhk.cz/pedagogicke-dny)

26. 3. 2013 – přednáška

PhDr. Josef Kasal, Ph.D.

MOŽNÝ POHLED UČITELŮ NA OBDOBÍ 1948 – 1989

učebna A25, od 9.00 hod.

28. 3. 2013 – přednáška

PhDr. Jiří Kučírek, Ph.D.

ZDRAVÉ RODINNÉ FUNGOVÁNÍ – EXISTUJE KRIZE RODINY?

učebna A18, od 10.45 hod.